

lura vim inferentibus honorato, et glorificato, toto A
adnisu prædicandum cernuis vocibus exclamabit.

6. Interfluxit autem spatium temporis a priua
usque ad secundam translationem annorum circiter
septuaginta quinque*, regnante Domino nostro Je-
su Christo et pollicente suis se usque ad consumma-

tionem sæculi adfuturum fidelibus, eorumque ago-
nibus misericorditer opitulante, triumphosque fide-
liter atque feliciter, ineffabiliterque remunerante,
qui vivit cum Deo Patre et regnat, Deus in unitate
Spiritus sancti per infinita sæcula sæculorum,
Amen.

* Imò octoginta et unius annorum; tot enim numerantur anni ab anno 744 ad 825.

ANNO DOMINI DCCCXLIII.

ARDO SEU SMARAGDUS

VITA

S. BENEDICTI ANIANENSIS.

(Vide *Patrologiæ tom. CIII, col. 351.*)

ANNO DOMINI DCCCXLIII.

BENEDICTUS

DIACONUS.

CAPITULARIUM COLLECTIO.

(Vide *Patrologiæ tom. XCVII, col. 697.*)

ANNO DOMINI DCCCXLIII.

HILDEMARUS ET LAMBERTUS

NOTITIA HISTORICA.

(Apud Fabricium, Bibliotheca med. et inf. Lat.)

Hildemarum monachus ex Franciæ partibus in Italia cum Leutgario vocatus Mediolanum (a) sæculo fere medio nono, scripsit Expositionem in Regulam S. Benedicti, quam Paulo Diacono præter rem tribuerunt Leo Marsicanus et Petrus Diaconus; Basilio abbati, nescio cui, codex monasterii Augiensis quem

B Mabillonius (b) inspexit. Sed in codice monasterii S. Bonigni Divionensis, qui hodie exstat in bibliotheca S. Germani Parisi, num. 667, (c) hoc titulo legitur: *Incipit traditio super Regulam S. Benedicti quam magister Hildemarum monachus tradidit, et docuit discipulis suis. Quocirca obsecro, cum aliquid*

(a) Rampertus, Brixiensis episcopus, apud Mabillonium, tom. II *Analect.*, p. 84 (editionis novæ pag. 418).

(b) *Id.*, tom. IV *Analect.*, p. 658 (editionis novæ) pag. 20.

(c) *Ordines tom. II, pag. 47.*

incompositum aut inhoneſtum ibi inventum fuerit, non magiſtro ſed diſcipulis imputetur. Hæc expoſitio Hildemari allegatur a Guidone in Diſciplina monaſtica Farrenſi qua nuper prodijt in Sylloge ſcriptorum de veteri diſciplina monaſtica, Paris. 1726, in-4°, pag. 48; ad quem locum adnotat eruditus editor (a), p. 48, ſe illam Hildemari Expoſitionem vulgaturam in Catena commentariorum in Regulam S. Benedicti. Etiam Mabillonius hunc commentarium cum alijs ſujs daturum ſe receperat tom. II Analect., p. 86 (editioſis novæ p. 418), ubi notat in capite illius 14 exſtare Hildemari epistolam ad Urſum, Beneventanum episcopum.

Commentariorum Hildemari monachi in capitula 38 Regulæ S. Benedicti opus in ms. codice bibliothecæ Medicenſis exſtare lego in Catalogo ejus-

(a) In Catalogo bibliothecæ illuſtris D. Zachariæ Conradi ad Uffenbach an. 1735, parte II, pag. 250,

dem bibliothecæ, non ante multos annos videri edito. Exſtat ibi pariter ſine auctoris nomine episto-
la ad Urſum prædeſtinatum, atque electari episcopum Beneventanum de ratione legendi, quæ episto-
la quidem intra commentarium inſerta eſt, ſed præſata legitur tractatui de ratione legendi et pronunciandi voces collectas tam ex traditione modernorum magiſtrorum, quam ex auctoritate B. Auguſtini et cæterorum doctorum, inter quos laudatur tractatus Hildemari in Lucam. Si episto-
la hæc poſtrema auctorem habet Hildemari, ut ex codice apud Mabillonium colligi non immerito poſſet, certo iudicio aſſequimur, quoniam anno Hildemarus ſcribebat; nam Urſum circa annum 835 aſſumpſiſſe clavum Beneventanæ Eccleſiæ Ughellius notat.

num. 59, editor præſatæ hujus Sylloges appellatur B Marquard Herrgot

HILDEMARI

EPISTOLA AD URSUM BENEVENTANUM EPISCOPUM

DE RECTA LEGENDI RATIONE.

Ut magis magisque pateſcat, epistolam quam Hildemarus magiſter Urſo prædeſtinato atque electo episcopo ſanctæ Beneventanæ Eccleſiæ de ratione bene legendi ſcripſit, prius ſubjungere curamus. Deinde cætera quæ ad lectionem pertinent, tam ex traditione quorundam modernorum magiſtrorum, quam ex auctoritate Auguſtini et cæterorum doctorum inferius ſubnectemus. Hæc eſt præſata episto-
la:

Suo ſanctiſſimo domino Urſo, Hildemarus inutilis ſervus ſalutem.

Noverit denique veſtra, o dulciſſime Pater, ſancta hæc ſententia, nullum plus me mortalem quam vos diligere: unde quia modo alio vobis prodeſſe nequeo, divinam clementiam ſuper veſtræ ſalvatione in-
deſinenter expoſco animæ: quatenus ipſius piæ miſerationis reſpectu a cunctis verſantibus antiqui hoſtis erui, et hic multarum ubertate virtutum frui, et poſt hujus mortalitatis vitæ curſum ſupernorum collegio civium potiri mereamini. Ego quippe miſerrimorum cunctorum ſatis quoque miſeror, ſtudio hic conſiſtens quietis, difficile abſque cordis anxietate quæ mandatis ſcribere poſſem: præſertim cum vobis plura ſcientibus hæc non ſint neceſſaria, niſi divina charitatis beneficiorum veſtrorum, veſtra quæ lata clementia magnopere vobis impendere ſtudet, memor clementer. Veſtræ igitur dilectionis causa, ſcientiæ obſequio meo modum excedens, veſtro parere curabo præcepto. Quamvis itaque ars diſtincte legendi poſſibilitatem in poſitaris conſtat, ſunt tamen et illi accentus hæreditis lectoribus aliquo modo utiles, quos Donatus enumerat. Nullus nempe ignorat quod

pars illa, cujus titulus eſt de Accentibus, ob eautionem ſyllabarum præcipue fuerit edita: quoniam quidem per accentuum vim ratio ſonandi in ſermonibus demonſtratur. Neſcimus enim quomodo ſonare debeamus ſyllabas longam vel brevem, utrum circumflexo an gravi, niſi per accentum, ut Iſidorus dicit. Accentus autem dictus, quaſi ad cantus, quod juxta cantum ſit. Et quamvis Pompeius dicat duos tantum accentus neceſſarios apud Latinos, id eſt acutum et circumflexum, Sergius tamen dicit: Sunt omnes accentus Latini octo, ſcilicet acutus, gravis, circumflexus, longus, yſen, diſtote, apoſtrophus, hic adduntur dacia, et, et polon, id eſt, aſpiratione et ſiccitas. Et quia horum accentuum virtus vobis manifeſta eſt, pauca de poſituris loquar, maxime quia artem diſtincte legendi episto-
la veſtra pandere conaverit, id eſt ſigna, per quæ poſit lector episto-
la et comata atque periodos noſſe. Horum quippe notitia in partiçula, cujus titulus eſt de Poſituris, plenius continetur. Tres quippe ſunt poſiturae, ut Donatus ait: id eſt diſtinctio, ubi finitur plena ſententia; hujus punctum ad ſummam litteram ponimus. Subdiſtinctio, ubi non multum ſuper eſt de ſententia; hujus punctum ad imam litteram ponimus. Media diſtinctio eſt, ubi ſera tantum de ſententia ſuper eſt quantum jam diximus; hujus punctum ad mediam litteram ponimus. Diſtinctio, ut Iſidorus dicit, poſitura eſt figuræ ad diſtinguendos ſenſus per cola et commata et periodos, qua dum ordine ſuo ponitur, ſenſum nobis lectionis oſtendit. Sergius dicit colon eſſe ubi duo liberi pedes ſunt, ut terruit urbes; comma vero quando poſt duos vel tres

* Ex Hildemari Commentario ms. in Regulam ſancti Benedicti.